

יריות מהדהדות בחדר. התוקף נמלט, מבלי שאיש יציל לזהותו. סעיד חמאמי, גיבור השלום, מפקד פדאין לשעבר, הלך לעולמו.

חיק ג'יימס בונד

סרטאוווי ואני יושבים במיסערה קטנה כבולוואר סרן זרמן.

אחרי המנה העיקרית, הוא מבקש את סליחתי. "אני צריך לגשת לשרותים. אנא שים עין על התיק שלי."

הוא חוזר כעבור כמה דקות, מתיישב ופורץ בצחוק. "אילו סיפרתי למישהו מהחברים שלי שהשארתי תיק מלא סודות של אשף בהשגחת ציוני, הם לא היו מאמינים לי", הוא אומר. "אילו סיפרתי אני למישהו מהחברים שלי שמחבל מאשף השאיר תיק "ג'יימס בונד" תחת השולחן שלי והסתלק, ויצאתי מזה חי, הם היו חושבים שהשתגעתי", אני עונה. אנחנו צוחקים ומוזמינים קינוח.

סמואל

ה תקיפו אותי כאחת הישיבות שלנו כשחורתי הביי "תה", אומר עיצאם (סרטאוווי). "אחרים האשימו אותי שאני מיודר מדי עם יהודים. אמרתי להם: אתם יכולים לתאר לעצמכם את התרבות שלנו כלי היהודים? אתם יכולים לתאר לעצמכם את המורשת שלנו כלי סמואל?"

סמואל הוא רמות אגריט בהיסטוריה הערבית. הוא היה יהודי, מנהיג שבט בדואי בחצי האי ערב לפני הופעת האיסל. יום אחד בא אליו ראש-שבט בדואי אחר, שנמלט מפני אויביו, והפקיד בידיו חליפת שריון יקרה. כעבור זמן קצר הופיעו אויביו במידרף. הם חטפו את בנו של סמואל, שרעה את הצאן בשרה, ואיימו להרוג אותו אם לא יתן להם סמואל את השריון.

מוטב שתהרגו את בני מאשר שאפר את שבעותי? אמר סמואל, והאויבים הרגו את בנו.

מאז ואילך, נאמן יותר מסמואל" הוא השבח הגדול ביותר שיכול ערבי לחלוק לחברו. זה השתיק את הממורים" אומר עיצאם בשימחה-לאיד.

שנה טובה!

ה ערב ראש-השנה האורחית. אני בבית עם רחל. ההלטנו לקדם את פני השנה החדשה, 1977, בגפנו.

שעת חצות. אני פותח בקבוק שמפניה שהבאתי מצרפת. הטלפון מצלצל.

אני מרים את השפופרת. קול שאינני מצליח לזהות אומר: "שנה טובה". ברקע אני שומע נגינה וצחוק. "שנה טובה לך — ומי מרבך? אני שואל. בחייד. זה החבר שלך מפאריס" אומר עיצאם סרטאוווי.

סידורי ישיבה

עיצאם ואני נכנסים למיסערה ליד רי הדלה סן. אני מתיישב אוטומטית בכסא הפונה אל הדלת. זה הרגל אצלי. אני מרגיש איננוחות גופנית כשאני יושב בגבי לדלת, ואילו זה הרגל של חייל תיק, ואולי תוצאה של ניסיונות-ההתנקשות בחיי, או אולי גילוי של קרנות יתוני-אית.

"איכפת לך לתת לי לשבת כאן?" שואל עיצאם. איכפת לי, אבל אני מוותר על הכסא. השולחנות במיסערת צרפתיות מסודרים כך שאני נאלץ לשבת בגבי לדלת. זו שאלה של כבוד ערבי, מסביר עיצאם. "אינני רוצה להיירוט בגבי. אני רוצה לראות את המתנקש בחיי ולהחזיר אש".

כעבור רגע הוא מוסיף "כמוכן, זה טיפשי לגמרי. אם יבואו הנה לירות בני, אין לי סיכוי". אני יודע שהוא נושא בכיסו אקדח קטן. אם יקרה משהו, באמת לא יהיה לו שום סיכוי.

נשיקה ובעיטה

ס יסרתי את הבדיחה שלך לכולם בניירות. עכשיו קוראים לה הבדיחה של אבנרי", אומר עיצאם.

סיפרתי לו את הבדיחה פעמים אחדות. שמעתי אותה בראשונה מעוז וייצמן, שר-הביטחון, שבוראי שמע אותה, כפי שמערידה השפה שבה השתמש, כשהיה טייסקרב בחיל-האוויר המלכותי. וייצמן השתמש בה כדי לתאר את יחסה של ממשלת בגין ליוזמת סאדאת. אני השתמשתי בה לתיאור השקטיקה של אשף.

נגיסתה המצונזרת, זוהי הבדיחה: גברת בריטיית נכבדה מגיעה לתחנת-רכבת ומגלה שגורתו לה עשר דקות עד לצאת הרכבת שלה. היא מבחינה במאוננים

המופעלים במטבעות ומחליטה לברוק את מישקלה בעודה ממתנה לרכבת. היא משלשלת את המטבע, והמכונה פולטת כרטיס שעליו כתוב: מישקלך 70 קילוגרם ובעוד חמש דקות תקבלי נשיקה.

איו חוצפה! חושבת הגברת ופונה בזעם לחפש את מנהלי התחנה כדי להתלונן בפניה. ברך היא פוגשת יריד ותיק שלא ראתה זה שנים רבות, והוא מושך אותה לפינה השוכה בתחנה ומנשק אותה בלהט.

מזור, חושבת הגברת. כיצד יכלה המכונה לדעת? עוד יש לה זמן עד לבוא הרכבת, והיא עולה על המאוננים ומשלשלת עוד מטבע. על הכרטיס שיוצא הפעם כתוב לאמור: מישקלך 70 קילוגרם ובעוד חמש דקות תקבלי בעיטה.

בעיטה! המתה בוערת להשחית. הפעם היא מחפשת ברצינות את מנהל-התחנה. מכיוון שלא מצאה אותו במישרו, היא משוחחת תחת זאת עם אחד הסבלים. אין מה לעשות בקשר למכונה, מודיע לה הסבל בעזות-פנים, וכשהוא מפנה אליה את גבו הוא בועט בה בליימשים בשוקה. המילים נפתקות מפיה, והיא רצה בחורה למאוננים, כסקרנות שאי אפשר לעמוד בפניה.

כיצד יכלה המכונה לדעת? הפעם כתוב על הכרטיס שלה: מישקלך עדיין 70 קילוגרם, אבל בין נשיקה לבעיטה החמצת את הרכבת שלך.

הראיון

אנו יושבים במישרו של עיצאם כפאריס, הנשקף אל הנהר סייין.

הגענו לכלל הסכמה שהגיעה השעה לפירסום ראיון רישמי איתו בהעולם הזה, שבו יוכל לדבר על עברו, על אמונותיו, על דעותיו אודות ישראל והישראלים.

בשעה מוקדמת יותר כאותו יום שב עיצאם מביקור קצר בלונדון. אכלנו ארוחת-צהריים קטנה במישרו, שתינו קפה ערבי טעים והתיישבנו בנוחות. הוא יושב בכורסתו המרופדת

על הספר

הוצאת "ביתן", שהוציאה את הספר לאור, תיארה אותו על העטיפה כך:
בשיא המצור של צה"ל על מערב-בירות הצה אורי אבנרי את הקווים של חמישה צבאות ונפגש עם יאסר ערפאת, מנהיג אשף. המנישה גרמה לטנסציה בראף ובעולם, שלושה חבדי-ממשלה תבעו להעמידו לדיון על בגידה, שוחרי-שלום רבים בירכו על המעשה הנועז.
פגישה זו היתה השיא של מיבצע ארוך, סודי בעיקרו, שהתחיל עם פגישתו של אבנרי עם סעיד חמאמי, נציג אשף בלונדון, למחרת מלחמת יום-הכיפורים. בספר מתאר אבנרי בפעם הראשונה את הסיפור המלא של מיבצע מיוחד במינו זה, שבו היו מעורבים מלטים ונדונים ומדינאים מארצות רבות, וביניהם יצחק רבין ומנחם בגין, המלך חסן ממארוק והנשיא בורגיבה מתוניסיה, ראש-הממשלה לשעבר פייר מנדס-פראנס, הקאנצלר ברנו קרייסקי ושר-התחץ הנרי קיסניג'ר.
במרכז הסיפור עומדים כמה מראשי אשף - סעיד חמאמי ועיצאם סרטאוווי, שחידמו את נפשם ונרצחו בגלל פגישות אלה, יאסר ערפאת עצמו, שעינו נגמש אבנרי פעמים רבות; אבד-איאד, אבד-מאזן ורבים אחרים.
אורי אבנרי מותח לפני הקורא הישראלי הלון לעולם נסתור ומסקין. זהו סיפור-הרפתקאות, ובו רגעים של סכנה והומור, הישגים וכישלונות. בעודו מספר סיפור אישי חם, מטיל אבנרי אור חדש על המתרחש בתוככי אשף, על שורשי הבעיה הפלסטנינית ועל הסיכסוך הארוך בין שני העמים.

היטב, שאיש וולתו לא ההין לשבת בה. אני במקומי הרגיל, על הספה.

אני מוציא מיקטרת וכיס-טבק ומתחיל במלאכת הצתת המיקטרת. פתאום אני נזכר שעיצאם סיפר לי כי החליט להפסיק לעשן, לאחר שהיה מעשך-בשרשרת כפיייתי.

"סליחה", אני אומר. "אני לא רוצה לעשן בנוכחות אדם שמנסה להתנער מההרגל!"
"להפך", הוא עונה. "אני אוהב את הרית, בייחוד כשאני לא יכול לעשן בעצמי".

אני לוקח פינקס לכתיבה ומוציא את הרשמקול הקטן שלי, וכשאני מוכן ומזומן לפתוח בראיון, אני פונה אליו בעליצות. "ובכן..."
עיצאם נרדם.

מאחר מדי

א מרתי להב", רותח עיצאם, "יש לכם ברירה בין גנ"ר (מתי) פלר לגנרל (אריאל) שרון. או שגנרל פלר וחבריו יבואו הנה בשליחות-שלום, או שגנרל שרון יבוא הנה עם הטנקים שלו. הם לא הבינו מה אני אומר. עכשיו הם מכי"נים".

אנחנו יושבים במישרו הנשקף אל נהר הסיין השליו. הת' אריך הוא 15 בינוי 1982.

עגילים יוקים

ה אם יש בסביבה חנות שאפשר לקנות בה עגילים?"
"אני שואל את עיצאם.

"בשביל מה אתה צריך עגילים? מי המאושרת?"
"אשתי, רחל. הספר שלה קיצר את שערותיה יותר מדי, הבטחתי להביא לה זוג עגילים יוקים בתור פיצוי".
בשעה מאוחרת יותר לוקח אותי עיצאם למלון-פאר סמוך, שם היו מיספר חנויות יקרות-למראה המיועדות לתיירים עשירים.

בהיכנסו לאחת החנויות, פונה אלינו זכנ בקריאה בעברית: "אורי אבנרי! מה אתה עושה פה?" מסתבר שהוא יהודי מאר"ץ קאי שהתגורר בישראל וירד לפאריס.

"אתה מכיר את הארון הזה?" שואל אותו עיצאם. "כולם מכירים אותו" אומר המרוקאי.
הוא מלך היהודים, מכריז עיצאם.

אין עגילים בחנות הזאת. בעוד אני עובר על קולב מלא עגיבות, נעלם עיצאם. חולפות עשר דקות והוא אינו חוזר, ואני מתחיל לדאוג. אולי עקבו אחרינו.

כעבור עוד עשר דקות, מופיע עיצאם שוב. יש בידו חפיסה קטנה ואליה צמוד כרטיס זעיר: "רחל מעיצאם".
כשפתחת רחל את החפיסה בבית, היא מוצאת זוג יפהפה של עגילים יוקים.

מישהו צריך לעשות זאח

ל ובה אליאב, שהיה חייל בצבא הבריטי במלחמת-העור לם השנייה, סיפר לנו סיפור שנגע למלאכתנו.

בצבא הבריטי, אמר, מצאו שיטה להתגבר על גדרות-התיל של האוייב בהתקפת חי"ר על עמדותיו. חייל אחר צריך לרוץ קדימה ולהשתטח מלוא אורכו על גדר-התיל, והשאר עוברים בריצה על גבו ומתקיפים את העמדה.
תפקיד לא-נעים, אבל מישהו צריך לעשות אותו"

טעם של הבית

א נתנו בהאג. עיצאם הגיע באתר לוועידה ששנינו משתתפים בה. רק תחום המיפגש עלה בידו לתת לו את החבילה שהבאתי בשבילו: פיתה ביתית וגבינה שכמית. רחל ארוה את הגבינה כמיטב יכולתה, אבל משום-מה, יש לכל הדברים שהיו במימורה שלי ריח גבינית נוקב.
ברגע שאני מוסר לו את החבילה בחזרי במלון, הוא תולש את העטיפה ומתחיל ללולל נתיחים גדולים של פיתה וגבינה. "אני לא יודע למה זה כל-כך נפלא", הוא אומר. "בשבילי, זהו טעם הבית".

איש קשה-עורף

א ני יושב מול יאסר ערפאת. הוא לובש, כמו תמיד, מכ"ן נסי חאקי, אפודת חאקי ונעליים גבוהות חומות. ראשו גלוי. סביב צווארו חגור קולר אלסטי.
"מה הבעיה?" אני שואל.

"אתה יודע שהיו לי פעם בעיות-דיסקוס", הוא עונה. "בזמן האחרון נסעתי כל-יך הרבה וביליתי זמן כה רב במטוסים, שאני צריך את זה".

"למה? אתה צעיר מדי בשביל זה. עד כמה שזכור לי, אתה צעיר ממני", אני עוקץ אותו.
"כן, אבל אתה לא עברת את מה שעבר הוא", אומר אבר' מאזן, היושב לידו.